

Politika zelenog razvoja RESTART koalicije

RESTART
KOALICIJA

Polazišta

Republika Hrvatska u ukupnim svjetskim emisijama stakleničkih plinova sudjeluje s manje od 0,1%.

Ispunili smo obveze iz Kyotskog protokola u pogledu smanjenja emisija stakleničkih plinova za 5%

Ispunili smo i zajednički europski cilj smanjenja emisija stakleničkih plinova za 20% do 2020. godine

Do ispunjenja tih ciljeva nije došlo provedbom aktivnih mjera energetske, industrijske, poljoprivredne, prometne ili komunalne politike, već zbog smanjenja gospodarskih aktivnosti.

OBAVEZE HRVATSKE

Pariškim sporazumom Hrvatska se obvezala do 2030. godine smanjiti emisije stakleničkih plinova za 40% u odnosu na 1990. godinu, a to treba postići „ozelenjavanjem“ cijelog niza sektora poput energetike i prometa, industrijskih procesa i uporabe proizvoda, poljoprivrede, gospodarenja otpadom i ostalih djelatnosti.

Obvezali smo se i na provođenje 17 UN-ovih ciljeva održivog razvoja (SDG-s) do 2030.

Zeleni novi plan EU povećava cilj EU za smanjenje emisija stakleničkih plinova do 2030. na barem 50% i prema 55%, a do 2050. godine uspostavu tzv. neto nulte emisije.

Zeleni novi plan – ključni razvojni dokument EU

Podrazumijeva dekarbonizaciju energetske sistema, daljnje jačanje energetske učinkovitosti u svim ključnim sektorima (promet, zgradarstvo, kućanski uređaji, energetika, rasvjeta itd.), suzbijanje energetske siromaštva kako bi tranzicija bila pravedna, razvoj i ulaganja u pametnu infrastrukturu (pametne mreže, vodikove mreže, skupljanje, skladištenje i korištenje ugljika, skladištenje energije, integracija sektora).

Ključne mjere obuhvatit će reformu sustava trgovanja emisijama, uključujući moguće proširenje trgovanja emisijama na nove sektore te promjene u politikama korištenja zemljišta, promjene uporabe zemljišta te šumarstva.

Zeleni novi plan – ključni razvojni dokument EU

Kako bi se uspostavila klimatski neutralna i kružna/cirkularna ekonomija nužna je potpuna mobilizacija industrije.

Za transformaciju iz linearne u cirkularnu industriju potrebno je 25 godina, cijela jedna generacija, a da bi se to postignulo do 2050. godine, odluke i radnje trebaju se poduzeti u sljedećih pet godina.

Ova tranzicija će predstavljati iznimno veliki izazov, ali i priliku za širenje održive ekonomske aktivnosti, ali i nova zapošljavanja.

Rješenje je potpuna transformacija EU prema ekološko-socijalno tržišnom gospodarstvu, odnosno smjena gospodarske okolišnom paradigmom.

Zeleni novi plan – ključni razvojni dokument EU

Hrvatska se treba oslanjati na mjere EU uvažavajući specifičnosti Hrvatske.

Prijelaz na koncept održive proizvodnje i potrošnje podrazumijeva:

- povećanje energetske učinkovitosti
- održivo upravljanje i gospodarenje vodama
- povećanje udjela obnovljivih izvora energije
- korištenje biogoriva te hibridnih i električnih vozila u prometu
- pošumljavanje i održivo gospodarenje šumama
- transformaciju na održivu poljoprivredu
- uvođenje integriranog sustava gospodarenja otpadom kao temeljnog preduvjeta za prijelaz sa sadašnjeg modela linearne ekonomije u model cirkularne/kružne ekonomije te korištenje novih, modernih tehnologija, posebice informatičkih u realizaciji te transformacije.

Hrvatska i Zeleni novi plan

Temeljni problem razvojne politike u Hrvatskoj je izostanak koordinacije i sustavnog pristupa te nediscipliniranost u provedbi donesenih zakonskih i podzakonskih propisa, planova i strategija.

Nužno je jasno definirati strateški okvir za željeni smjer djelovanja, osigurati jasnu razdiobu nadležnosti unutar različitih sektora te sustavno prikupljati podatke, analizirati ih i prilagođavati ih promjenama. Također je iznimno važna i međusektorska usklađenost kako ne bi došlo do pobijanja ili smanjivanja učinaka različitih politika, a prema tome do neučinkovitog provođenja.

Hrvatska i Zeleni novi plan

Politika zelenog razvoja Restart koalicije usmjerena je prema implementaciji koncepta kružne, odnosno cirkularne ekonomije kao provedbi ideje održivog razvoja u području gospodarstva. Restart koalicija će pokrenuti zelenu transformaciju Hrvatske implementacijom konkretnih projekata iz sljedećih pod-konceptata održive ekonomije:

1. Cirkularne ekonomije koja se oslanja na korištenje sekundarnih resursa i održivo gospodarenje otpadom;
2. Bio gospodarstvo koje podrazumijeva korištenje održivih alternativa globalno raširenim neodrživim proizvodima (npr. plastika) i neodrživim gospodarskim praksama temeljenim na neobnovljivim fosilnim i drugim resursima;
3. Kreativna ekonomija koja podrazumijeva gospodarski razvoj koji nije utemeljen na eksploataciji resursa, već na eksploataciji ideja, inovacija i kreativnosti. Kreativna ekonomija glavni naglasak stavlja na inovacije i kreativnost, stvaranje dodane vrijednosti u iskorištavanju ideja, a ne iskorištavanju resursa.

Trenutno stanje

- Nije izrađena ni usvojena Strategija održivog razvoja Hrvatske, a ona za razdoblje između 2009. i 2019. nije implementirana
- Strategija niskougličnog razvoja Hrvatske, iako je u javnoj raspravi bila daleke 2017. godine, nije usvojena
- Strategija energetskeg razvoja Republike Hrvatske nije usklađena s ciljevima iz Zelenog novog plana
- Hrvatska nije poštovala nijedan rok iz EU otpadnih direktiva vezan uz implementaciju nužnih mjera cjelovitog gospodarenja otpadom
- Hrvatska nema Strategiju razvoja cirkularne ekonomije
- Udio kružne uporabe materijala u Hrvatskoj iznosi 4,4%, dok je prosjek EU 11,7%

Trenutno stanje

- Hrvatska zauzima 8. mjesto od dna EU po pitanju eko inovacija
- Produktivnost u svim sektorima bioekonomije Hrvatske iznosi samo 38% prosjeka EU (RH - 13.000 eura dodane vrijednosti po zaposlenom, a EU 41.000 eura)
- Strategija prilagodbe klimatskim promjenama usvojena je početkom travnja 2020, s velikim kašnjenjem u odnosu na druge EU članice, pa će već sljedeće godine morati biti modificirana kako bi se uskladila s novom EU Strategijom prilagodbe klimatskim promjenama
- Sredstva iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost koja su glavni financijski instrument politike zaštite okoliša u Hrvatskoj se troše nenamjenski i netransparentno

Trenutno stanje

- Ministarstvo zaštite okoliša i energetike više vodi računa o realizaciji energetske i drugih projekata štetnih za okoliš, no o zaštiti okoliša i prirode
- Potiču se okolišno i klimatski neodrživi energetske i gospodarske projekti
- Ne postoji i ne provodi se javna kampanja usmjerena prema osvještavanju stanovništva o globalnoj prijetnji klimatskih promjena i s njom povezanoj degradaciji okoliša i prirode pa su mnogi građani Hrvatske klimatski i okolišno nepismeni
- Postojeći skromni industrijski potencijali nisu strateški usmjeravani prema implementaciji efikasnijih zelenih proizvodnih procesa te razvoju zelenih proizvoda kojima će se poticati konkurentnost na platformi kreativnosti i inovativnosti

Trenutno stanje

- Ministarstvo zaštite okoliša i energetike više vodi računa o realizaciji energetske i drugih projekata štetnih za okoliš, no o zaštiti okoliša i prirode
- Potiču se okolišno i klimatski neodrživi energetske i gospodarske projekti
- Ne postoji i ne provodi se javna kampanja usmjerena prema osvještavanju stanovništva o globalnoj prijetnji klimatskih promjena i s njom povezanoj degradaciji okoliša i prirode pa su mnogi građani Hrvatske klimatski i okolišno nepismeni
- Postojeći skromni industrijski potencijali nisu strateški usmjeravani prema implementaciji efikasnijih zelenih proizvodnih procesa te razvoju zelenih proizvoda kojima će se poticati konkurentnost na platformi kreativnosti i inovativnosti

Naša rješenja – Institucionalne pretpostavke

- Osnovati Koordinaciju za održivi razvoj i zelenu transformaciju Hrvatske, odnosno tijelo koje će temeljem usvojenih strateških odrednica zelenog razvoja rješavati potencijalne disfunkcionalnosti između gospodarskih, socijalnih i ekoloških procesa,
- Izraditi i usvojiti novu Strategiju održivog razvoja Hrvatske
- Formiranje Ministarstva zaštite okoliša i prirodnih resursa koje bi pod jednim krovom objedinjavalo skrb o prostoru, prirodi, okolišu, šumama, vodama, moru i mineralnim sirovinama,
- Razdvojiti administrativne od stručnih poslova,
- Dati veću samostalnost i neovisnost stručnim ustanovama,
- Objediniti sve javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima u Nacionalnoj parkovnoj agenciji,
- Razviti malu, bolje plaćenu i učinkovitu administraciju.
- Razviti interaktivnu multidisciplinarnu mrežu dionika unutar znanstvenih institucija (s ciljem uspostave efikasnog odziva na potencijalne ugroze provedbe politika Zelenog razvoja).

Naša rješenja – Poticanje cirkularne ekonomije

- Donošenje Strategije razvoja cirkularne ekonomije za razdoblje 2021. do 2031. s razradom akcijskih planova u sljedećim područjima
- Izrada i donošenje nove Strategije gospodarenja otpadom
- Korekcije Zakona o otpadu, odnosno njegovo usklađivanje sa Zelenim novim planom i novim europskim otpadnim direktivama
- Restrukturiranje Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
- Odustajanje od izgradnje novih MBO centara
- Reforma sustava gospodarenja posebnim kategorijama otpada, utemeljenje tzv. recovery organizacija, uvođenje tržišnih principa u gospodarenje posebnim kategorijama otpada, pokretanje Burze otpada kao obvezatnog instrumenta u trgovini otpadom
- Dorada Plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, odnosno njegovo usklađivanje sa Zelenim novim planom i novim europskim otpadnim direktivama

Naša rješenja – Poticanje cirkularne ekonomije

- Izgradnja 100 biokompostana i sortirnica otpada te 50 manjih bioplinskih postrojenja u prve dvije godine mandata korištenjem sredstava iz EU fondova
- Izrada karte otpadne infrastrukture u Hrvatskoj, odnosno industrijskih postrojenja koje se bave obradom, oporabom i recikliranjem sekundarnih sirovina te poticanje industrija koje se bave gospodarenjem onih frakcija otpada za koje u Hrvatskoj nema infrastrukture
- Izgradnja manjeg broja centara za gospodarenje otpadom za ostatni otpad (onaj koji se ne može obrađivati) i to na temelju najmodernijih dostupnih tehnologija
- Promptna sanacija svih nesaniranih odlagališta otpada i zatvaranje odlagališta

Naša rješenja – Poticanje cirkularne ekonomije

- Izrada karte OIE Hrvatske s preciznim geografskim i vremenskim planom poticanja diverzificiranih obnovljivih izvora s ciljem podizanja energetske samodostatnosti Hrvatske na 75% do 2030.
- Reforma sustava poticanja projekata energetske učinkovitosti
- Usvajanje Strategije niskougličinog razvoja Hrvatske (Mitigacijska strategija)
- Adaptacija i implementacija Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj
- Povezivanje gospodarskih subjekata s obrazovnim sektorom od vrtića do fakulteta.
- Izrada interaktivne simulacijske mape prostornog potencijala kao podloge u procesu privlačenja investicija za razvijanje gospodarskih djelatnosti komplementarnih dugoročnim ciljevima održivog (zelenog) razvoja RH.

Naša rješenja – Poticanje bio ekonomije

- Izrada i usvajanje Strategije i Akcijskog plana razvoja bio gospodarstva u Hrvatskoj
- Izrada strategije razvoja održive plave ekonomije u RH
- Prioritiziranje „ozelenjavanja“ tekstilne, građevinske, elektronske i plastične industrije u skladu sa Zelenim novim planom
- Poticanje i iskorištavanje svih potencijala bio alternativa proizvodima iz fosilnih i neobnovljivih izvora, posebice bioplastike
- Donošenje Zakona o iskorištavanju punog potencijala konoplje - *Lex cannabis* u prvih mjesec dana mandata Vlade
- Izraditi institucionalni i infrastrukturni okvir usmjeren ka uspostavljanju mreža urbano-ruralnog partnerstva kao preduvjeta uravnoteženog i održivog razvoja RH

Naša rješenja – Poticanje kreativne ekonomije

- Izrada i usvajanje Strategije razvoja kreativne ekonomije i kulturnih industrija u Hrvatskoj
- Poticanje digitalnih tehnologija i ekonomije posebice u dijelu informiranja, edukacije i osvještavanja građana o tome koliko njihove svakodnevne prakse troše resursa i emitiraju stakleničkih plinova
- Poticanje svih kreativnih industrija kako bi se do 2024. udio kreativnih industrija u BDP-u, s posebnim naglaskom na istraživanja i inovacije u području digitalne ekonomije (posebice ona usmjerena mjerenju "karbonskog otiska") izjednačio s onim u Europskoj uniji (s 2,5 na 5-6% BDP-a)

Glavni izvori financiranja

- Sredstva iz fondova EU (ESI fondovi - Kohezijski fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, Europski fond za regionalni razvoj) te sredstva iz programa Horizon Europe.
- Privatne investicije
- Državni, regionalni i lokalni proračuni
- Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
- Sredstva akumulirana penaliziranjem aktivnosti koje su u suprotnosti s strateškim odrednicama zelenog razvoja RH
- Sredstva Hrvatske banke za obnovu i razvoj te komercijalnih banaka
- Donacije.